

Aarhus d. 14. september 2025

Til
Aarhus Kommune
Teknik og Miljø

Høringssvar til

Forslag til Kommuneplan 2025

Danmarks Naturfredningsforening i Aarhus (DN) giver her bemærkninger til forslaget til Kommuneplan 2025.

Høringssvaret tager efter en generel indledning afsæt i Udvikling med landskab, natur og vand og følger derefter hovedstrukturen i forslaget (i Bilag1) med nedslag på enkelte udvalgte steder i materialet.

Generelle betragtninger

Forslaget til kommuneplan 2025 kan ses som et udtryk for at Aarhus Kommune med den overordnede planlægning tager klima- og biodiversitetskriserne alvorligt og er indstillet på at give plads til naturen. Med denne læsning ser DN en plan, der kan bidrage til at vende tilbagegangen i biodiversitet til fremgang og muliggør naturbaserede løsninger på klimatilpasning, rent drikkevand og andre udfordringer for et stort bysamfund. Under forudsætning af at intensio-
nerne i planen realiseres og at der ikke igen og igen dispenseres for retningslinjerne.

DN ser frem til processen omkring den særlige kyststrategi (s. 11) og bidrager gerne.

Uanset DNS gennemgående positive kommentarer til forslaget til Kommuneplan 2025 kan der, når de overordnede retningslinjer udmøntes i konkrete planer, vise sig forhold som DN forbeholder sig ret til at kritisere.

DN har i høringer og andre sammenhænge kritiseret forhold i flere af de delplaner, der indgår i forslaget til kommuneplan. Eksempelvis om balancen mellem benyttelse og beskyttelse af naturen. Disse kritikpunkter fastholdes, selvom de ikke er nævnt her.

Velvidende, at en kommuneplan skal angive retningslinjer for arealanvendelse og ikke handleplaner, peger vi enkelte steder alligevel på tiltag, der kan medvirke til, at de gode intentioner bliver til virkelighed.

Fremtidens landskaber og byer i Aarhus Kommune

DN kvitterer med anerkendelse af den tredeling af arealet i Aarhus Kommune, der er angivet i Klimaftalen fra 2024, og som nu ligger som forudsætning for arealanvendelsen i forslaget til kommuneplanen. Det viser, at et stort bysamfund som Aarhus Kommune både er afhængig af naturen og derfor nødvendigvis må sikre plads til den og kan begynde at give areal tilbage til naturen for at mindske klimabelastningen og lette presset på biodiversiteten.

DN er grundlæggende enig i både angivelse af blå-grønt netværk og udpegning af vand- og naturparker. DN vil i den lokal grønne trepart medvirke til realisering af vand- og naturparkerne, omlægning af ådalene til natur og dermed også bidrage til at sikre eksisterende natur, om-

dannelse til skov og ny natur og yde en klimaindsats ved mindsket udledning og bedre binding af CO_{2e}. Samtidig med at det giver befolkningen i kommunen meget mere natur til rekreation.

Blå-grønt netværk

Det er overordentligt vigtigt at fastholde, at det blå-grønne netværk ikke må indgå i arealer til ny byudvikling. Både fordi det blå-grønne netværk mange steder er afgørende for at skabe sammenhængende naturområder, fordi det kan levere robuste naturbaserede bidrag til klimatilpasning, og fordi det i den blå del reelt er uhensigtsmæssigt og risikabelt at bygge.

Vand- og naturparker

DN ser vand- og naturparkerne som meget vigtige – og på høje tid i forhold til beskyttelse af grundvand og genetablering af forskelligartede økosystemer. En stor del af det blå-grønne netværk ligger i ådalene, men med vand- og naturparkerne kan forskellige typer natur forbindes, og især kan højere liggende jorde med overdrev og arealer egnet til skov komme med. DN vil her pege på, at hvis skoven skal bidrage til både klimaet ved at binde CO₂ og til biodiversitet skal det være forskelligartet skov, herunder selvgroet skov, lysåbninger og brede skovbryn mellem skov og eng eller overdrev, så der bliver en mangfoldighed af levesteder.

Arealernes størrelse er i sig selv betydningsfuld. Store forskelligartede arealer giver forskellige levesteder, betingelser for at arterne kan sprede sig og for en mere robust natur. DN vil derfor understrege vigtigheden af, at de store sammenhængene arealer fastholdes i realiseringen af vand- og naturparkerne.

Endelig er tidsperspektivet vigtigt. Arealomlægning tager lang tid, og DN ønsker, at det foregår i en proces, som lodsejere og andre parter oplever er god, så der kan opbygges bred opbakning til omlægningen. Men for klimaet, grundvandsbeskyttelsen og biodiversiteten haster omlægningen. Ifølge biodiversitetsrådet skal arealer til natur være taget ud i 2030 for at opnå god økologisk tilstand i 2050. Den forurening fra pesticider mv., der tilføres på en del af de dyrkede arealer, vil optræde i grundvandet om årtier, så det gælder om at stoppe tilførslen hurtigt. Som bekendt har Aarhus Kommune sat sig for at være klimaneutral i 2030, et mål som DN også bakker op om. Derfor vil DN indtrængende opfordre til at komme i gang hurtigt, herunder løbende skaffe finansiering og opbygge den nødvendige administrative kapacitet til at realisere omlægningen. Det indebærer også, at perspektivarealerne ikke vedvarende har status som perspektivarealer, men aktivt tages ind i planlægningen.

For at styrke biodiversiteten bør så stor en del som muligt af vand- og naturparkerne være beskyttet natur og strengt beskyttet natur.

Arealer til forsyning, fødevarer el mv.

Uanset målet om at en tredjedel af arealet i kommunen skal være skov og natur, er der behov for tage hensyn til natur på den tredjedel, der kan anvendes til landbrug, forsyning, energi mv. Eksempelvis med opretholdelse af levende hegn og beplantning af randområder omkring energi- og infrastrukturanlæg. Det bør sikres opmærksomhed i beslutningerne om anlæg mv., så man ikke forfalder til en tænkning om, at naturhensyn er klaret i en anden del af kommunen.

Stærke lokalsamfund – bæredygtige byer og bydele

I forslaget til kommuneplan forventes det, at byudviklingen primært skal ske inden for den eksisterende by og på de allerede planlagte arealer. Her bør kommuneplanen skærpes, så det ikke er en forventning, men en styring af byudviklingen, så den holdes inden for denne arealramme. Det er en forudsætning for, at der er plads nok til både forsyning, landbrug og naturen – og dermed også for de naturbaserede løsninger på klimatilpasning mv.

En arealramme om byudviklingen indebærer en eller anden form for fortætning, selvom dette ord er udgået. Det kan øge kvaliteten af et lokalområde, hvis det sker nænsomt med hensyn-

tagen til at bevare eksisterende kvaliteter og ikke mindst ved målrettet at forøge de grønne elementer i byrummet eller lokalområdet. Det giver mulighed for at realisere 15 minutters byen.

DN ser de bæredygtige byer og bydele, 15 minutters byen som et vigtigt mål for at forene øget livskvalitet med mindsket klimabelastning, ressourceforbrug og pres på biodiversitet. Her-til hører også tilskyndelse til at bevæge selv, grønt lige uden for gadedøren og umiddelbar nærhed til grønne områder med alt, hvad det bidrager til for den fysiske og mentale sundhed.

Det er derfor ønskeligt, at 15 minutters konceptet også aktivt fremmes i eksisterende lokalområder og bydele. Nedenfor i afsnittet om mobilitet uddybes bemærkningerne om 15 minutters byen.

Grønne opholdsarealer, byparker og blå-grønne forbindelser

Det er et godt princip at prioritere gode opholdsarealer højere end parkering på terræn. Den stramme kvantitative styring af arealanvendelsen, der angives i forslaget til kommuneplan (s.53), for at sikre, at de grønne elementer realiseres ved nybyggeri og omdannelse af eksisterende bebyggelse er helt sikkert også nødvendig. Lige så nødvendigt er det, at den følges af en kvalitativ styring af hvad et godt opholdsareal skal indeholde. (s.54, 55)

DN opfordrer Aarhus Kommune til at følge op på realiseringen nogle år efter bygningerne er taget i brug. Resultaterne kan så anvendes til vurdering af, om kravene er tilstrækkelige til at give beboerne og de, der færdes i området, oplevelsen af et grønne byrum og let tilgængelige grønne områder.

En retningslinje om, at der fra alle boliger skal være direkte udsyn til et grønt område, træer eller evt. varieret beplantning op ad facader i øjenhøjde, vil give en væsentlig forøgelse af den oplevede kvalitet af boligerne.

Ved udlægning af arealer på bar mark og omdannelse af eksisterende byområder kan man prioritere at lægge boligerne op ad grønne fællesområder med karakter af naturområder på bekostning af de private havers størrelse. Det er attraktivt for mange ikke at skulle passe en stor have. Det gør det desuden muligt at placere mindre og dermed mere klimavenlige boliger med de bedste beliggenheder, dvs. med udsigt til naturområder.

I mange af de eksisterende byområder er der meget at komme efter, når det gælder grønne byrum. Det gælder desværre også ved nyere byggerier. DN opfordrer derfor til, at De grønne interesseområder, der angives i forslaget til kommuneplan (s.93), systematisk rulles ud i eksisterende byområder. I første omgang med prioritering af de steder, hvor der er mindst grønt og bynatur.

Virkeliggørelsen af de blå-grønne forbindelser betegnes i kommuneplanforslaget som en langsigtet plan (s. 94). Men allerede nu tapper forbindelserne flere steder synligt ind i byområderne. Selvom forbindelserne er spinkle og er langt fra at forløse deres naturpotentialer, kan de give den nulevende generation helt konkrete oplevelser af at være tæt på naturen. Ved at prioritere anlæg af simple stier der følger forbindelserne, kan man give lettere adgang til den eksisterende natur og mulighed for at følge den nye natur, når den vokser frem.

Energi

”Planlægningen skal hjælpe den grønne el-produktion på vej med plads til vindmøller og solceller i balance med de lokale forhold” (Hoveddokument s. 167). Det går pt. ikke ret godt, og det er bemærkelsesværdigt, at den nye kommuneplan sigter mod en stigning, når udbygning af vind og sol synes at være gået uhjælpeligt i stå, uden at der er anvist en vej ud af problemet.

Angående vindmøller er Aarhus kommune bagud. Der er ikke opført en eneste mølle i kommunen i tyve år. Så meget desto mere problematisk er det, at kommunen stadig kun opererer med to vindmøller på Aarhus Havn, hvor der er plads til og ansøgt om i alt seks velplacerede ret store møller. DN giver, også efter at VVM-undersøgelserne er offentliggjort og sat i høring,

opstilling af tre møller ved Vosnæs vores støtte – med de afværgeforanstaltninger, der laves for at undgå eventuel skade på flagermus.

Anlæg af fritstående solenergianlæg synes også at være stoppet. Det kan skyldes manglende rentabilitet, nabomodstand mv. men det ændrer ikke ved, at Aarhus kommune så må anviser andre veje mod VE. DN mener, at lokalplaner skal indeholde integration af solceller. Noget lignende kunne i øvrigt gøres gældende for anvendelse af regnvand, grønne byggematerialer osv.

Mobilitet

I et høringssvar til Grøn Mobilitetsplan 2025-2030 fik Teknik og Miljø ros af DN for det gode forarbejde, men beklagede, at byrådets i det endelige forslag neddæmpede intensjonerne mht. budget og kalender. Men i forslaget til kommuneplan er intensjonerne gode – forslaget adresserer på udmærket vis mange relevante veje til grønnere transport.

Kommuneplanforslaget nævner 15 minutters byen som et mål for lokal opfyldelse af de vigtigste og hyppigste transportbehov samtidig med fokus på miljø og bynatur. Netop 15 minutters byen, som bruges mange forskellige steder i verden, beskriver ikke alene, hvad man gerne vil opnå – men også hvordan man kommer derhen. Ikke på den måde, at der er en fiks og færdig liste over ting, der skal gøres – men i stedet, at lokalområder ændres ud fra indbyggernes egne visioner og tanker. "Story Telling" kaldes det i faglitteraturen om 15 minutters byen. DN støtter fuldt ud borgerinddragelse – og her er der en teknik til at forandre en bydel til en leveby – hvor mange transportbehov dækkes til fods eller på cykel, og hvor beboernes arbejdspladser typisk kan nås på 30 minutter vha. kollektiv transport.

I modsætning til de kæmpestore projekter, såsom letbane og Marselistunnelen, så har en bydels forandring til en 15 minutters by i sin natur mulighed for at vokse uden at resten af byen skal følge trit. Bydelene Dalum og Hjallesø i Odense og Ballerups Ballerup Nord, Ballerup Syd, Skovlunde og Måløv har alle været genstand for en sådan inkluderende vision – som beskrevet af Realdania i samarbejde med Aalborg Universitet. DN opfordrer Aarhus kommune til at stå på skuldrene af erfaringer fra ovenstående og starte forandringsprocessen.

Vaner, pris, (spild-)tid og besvær er parametre, der alle spiller ind i vores transportvalg. I Odense er det lykkedes at sænke prisen på kollektiv trafik betydeligt og samtidig få flere flyttet over i den kollektive – så det økonomisk går lige op. Det kunne også være et sted at kigge hen for at finde nye værktøjer.

Grundvand

I Aarhus kommune har man 'været på vej' med grundvandsbeskyttelsen i over 30 år! Trods de mange år er en stigende del af grundvandsmagasinerne i kommunen forurenet. Derfor er oprettelsen af vand- og naturparker i Aarhus kommune meget vigtigt for at sikre en varig beskyttelse af vores grundvand.

DN anerkender kommunens fremsynethed og villighed til at handle på tværs af sektorer, interesser og arealer, og DN anerkender kommuneplanens målsætninger om at gøre vand- og naturparker til virkelighed - men det er helt afgørende, så afgørende at det bør gentages: At der allerede nu i den kommende planperiode sættes gang i handling, hvilket betyder opkøb af arealer, udlægning af naturområder m.m., så vi kan sikre grundvandet mod de stigende forureningsproblematikker.

I Aarhus ligger flere drikkevandsboringer i eller tæt ved boligområder. Pesticider og herbicider, der anvendes i haverne, kan skylles ned gennem jorden og risikerer at ende i grundvandet. Derfor bør Aarhus kommune på disse arealer udstede påbud om ikke at anvende pesticider og herbicider, hvis der ikke kan indgås frivillige aftaler.

Erhverv

Der er angivet en målsætning om at der skal tilvejebringes 2.000 nye arbejdspladser årligt. Selvom der formentlig også vil forsvinde arbejdspladser, så nettoforøgelsen bliver mindre, vil en forøgelse alt andet lige øge behovet for kvadratmeter til erhverv, tilflytningen og dermed behovet for flere boliger, service, infrastruktur mv. Det skal understreges, at DN har ikke noget imod en bæredygtig erhvervsudvikling endsige imod arbejdspladser. Men et samarbejde på tværs af kommuner, der understøtter en spredning af væksten, er ønskeligt, så velfungerende lokalsamfund kan opretholdes og ressourcspild – og menneskelig belastning ved afvikling kan undgås.

Afslutning

Som fremhævet i indledningen ser DN i hovedlinjerne et godt forslag til kommuneplan, der tilgodeser naturen og efterhånden som planen realiseres vil gøre, at mange flere mennesker i kommunen i det daglige får mulighed for at opleve og færdes i naturen. En gennemgående kommentar til forslaget er, at implementeringen er afgørende og ikke mindst at det haster når det gælder vand- og naturparkerne.

Med venlig hilsen

På vegne af formand for DN Aarhus Sebastian Jonshøj

Kurt Søe og Anne Lund

